



OLYMPISMUS

Ženy a sport v olympijském hnutí

Při povrchním pohledu by se mohlo zdát, že specifické otázky sportu žen není třeba v rámci olympismu zvlášť vydělovat a věnovat se jim, že emancipace žen je obecný problém. Samotná historie účasti žen v olympijském hnutí však svědčí o tom, že to nebyla vždy samozřejmost a zpočátku převládaly spíše snahy ženy sportovkyně vylučovat ze sportovní i manažerské činnosti. V posledních desetiletích proto oprávněně sílí tendence i aktivity historické diskriminace překonat, neboť aktivní účast žen na olympijských hrách je významným sociálně politickým a kulturním faktorem, který přispívá k emancipaci žen a současně napomáhá i dalšímu rozvoji sportu žen.

Zakladatel moderních olympijských her Pierre de Coubertin dlouho svedpě odmítal myšlenku vzájemného soupeření žen-sportovkyň, i když samotné sportování žen podporoval. Jakoby se inspiroval ve starověké Olympii, která účast žen na svých hrách zakazovala a jen po dlouhém úsilí povolila přítomnost žen v hledišti. Mezi diváky byly ženy odkázány také při prvních novodobých olympijských hrách v Aténách v roce 1896.

Teprve v Paříži na hrách II. olympiády byly organizovány první ženské soutěže. Ženy závodily v tenisu a golfu, přičemž první olympijskou vítězkou se stala americká golfistka Margaret Abottová (v tenisové dvouhře a smíšené čtyřhře se ve výsledcích dvakrát objevila na třetím místě Hedviga Rosenbaumová, která za zemi původu označila Prahu, která však dodnes zůstává záhadou olympijských dějin). V Saint Louis o čtyři roky později závodily ženy pouze v lukostřelbě, v Londýně 1908 byly pořádány i závody v krasobruslení žen. Teprve na V. olympijských hrách 1912 ve Stockholmu závodily ženy v plavání a ve skocích do vody.

A právě tehdy ve Stockholmu vystoupil Coubertin na 15. zasedání MOV proti samostatným ženským soutěžím na olympijských hrách i proti možnosti zvláštních ženských olympijských her. Když však nenalezl u členů MOV podporu, souhlasil s účastí žen na olympijských hrách za stejných podmínek jako mají muži a společně s muži v rámci jedné her. V té době totiž ještě v povědomí funkcionářů a i mnohých lékařů ještě přežívaly bludné teorie o negativní vlivu závodního sportování na zdraví žen. Například se tvrdilo, že sportující ženy budou neplodné a dokonce že se mohou změnit v muže! Rozpaky vzbuzoval i ženský sportovní oděv.

K prvnímu velkému obratu v nahlížení na ženský sport došlo po první světové válce. V březnu 1921 se v Monaku konaly první velké mezinárodní závody žen, které byly přezdívány „ženská olympiáda“. Jejich veliký úspěch vedl 31. října téhož roku zástupce pěti států – Británie, Československa, Francie, Itálie a USA – k založení Mezinárodní federace ženského sportu. V srpnu následujícího roku 1922 uspořádala federace v Paříži první Ženské světové hry za účasti závodnic pěti států, mezi nimi i



OLYMPISMUS

Československa. Dalších ženských světových her v Göteborgu v srpnu 1926 se zúčastnilo již 8 států a v Praze v září 1930 závodily ženy už ze 17 států celého světa a hry sledovalo více než 55 tisíc diváků.

Rostoucí zájem o ženské světové hry vedl MOV k tomu, že na svém 25. zasedání v roce 1926 v Lisabonu přijal návrh předsedy Mezinárodní atletické federace IAAF Švéda Sigfrieda Edströma zařadit do programu IX. olympijských her 1928 v Amsterdamu též soutěže žen v atletice a gymnastice. Ovšem závod žen v běhu na 800 m – šest běžkyň po doběhu zkolabovalo v křečích - jakoby dával za pravdu všem odpůrcům ženského závodění. Na IX. olympijském kongresu v Berlíně v květnu 1930 proto nový předseda MOV Henri de Baillet-Latour navrhl, aby ženy nadále na olympijských hrách soutěžily jen v gymnastice, plavání, tenisu a šermu. Mezi členy MOV však už ženský sport získal přízeň a podporu, a tak Baillet-Latourův návrh neprošel a stejně tak neprošel ani návrh Mezinárodní federace ženského sportu z poloviny 30. let pověřit ji organizací ženských olympijských her.

Po druhé světové válce se na XIV. olympijských hrách 1948 v Londýně zformovala základní pětice ženských sportovních odvětví – atletika, gymnastika, kanoistika, plavání, šerm – která až do 70. let tvořila náplň ženských sportovních soutěží na olympijských hrách (na XVIII. olympijských hrách 1964 v Tokiu přibyl ještě volejbal). Na zimních olympijských hrách patřily ženy k tradičním účastníkům závodů v krasobruslení. Od roku 1936 soutěžily též v lyžování, zprvu pouze sjezdovém, od roku 1952 v běžeckém, 1960 přibyl rychlobruslení a 1964 závody na saních. Přitom ještě v 60. letech se ozývaly hlasy o vyloučení ženských disciplín z programu olympijských a zimních olympijských her. Důvodem byly opět hlavně zdravotní ohledy a také potřeba jednoznačně určit ženskost jednotlivých startujících sportovkyň. Od XIX. olympijských her 1968 v Mexiku se proto začaly provádět pravidelné sextesty.

Zásadní změnu v nahlížení na účast žen ve sportovních soutěžích na olympijských hrách pak přinesl X. olympijský kongres, který se konal po nástupu lorda Killanina do čela MOV v bulharské Varně v roce 1973. Jeho účastníci se vyslovili proti jakékoliv diskriminaci žen a doporučili rozšířit program her o další ženská sportovní odvětví. A tak už v Montrealu v roce 1976 debutovaly ženy ve veslování, basketbalu a házené. Další prudký rozmach nastal v posledním desetiletí 20. století, kdy do programu olympijských her byly zařazeny nejen kdysi pro ženy „zakázané“ disciplíny jako například v atletice skok o tyčí či hod kladivem, ale i celá sportovní odvětví dosud vyhrazená mužům! A tak v současnosti hrají ženy na olympijských hrách fotbal, lední hokej, vzpírání, soutěží na tatami či sjíždějí ledová koryta na bobech.

Mezi účastnicemi olympijských her dosud drží primát v počtu získaných medailí ruská gymnastka Larisa Latyninová, která na olympijských hrách v letech 1956-1964 skončila 9 krát na prvním, 5 krát na druhém a 4 krát na třetím místě. Během jedné olympijských her získala 6 zlatých medailí plavkyně NDR Kristin Ottová na olympiádě



OLYMPISMUS

v Soulu 1988. Mezi českými sportovkyněmi je nejúspěšnější gymnastka Věra Čáslavská se sedmi olympijskými vítězstvími a čtyřmi druhými místy.

Přestože podíl žen na celkovém počtu účastníků sportovních soutěží olympijských her neustále roste – v Atlantě 1996 činil 34,3%, v Sydney 2000 38,2%, v Athénách 40,6 % - zastoupení žen na olympijských hrách neodpovídá současnému rozvoji ženského sportu a stále zaostává za účastí (a počtem soutěží) mužů.

Tabulka 1: Ženy na olympijských hrách (Olympijské hry. Od Athén k Athénám 1986 – 2004, Olympia/ L'Équipe, 2004, doplněno 2009)

Rok	Počet sportů	Počet žen
1896	0	0
1900	4	19
1904	1	8
1908	3	36
1912	5	57
1920	4	78
1924	6	136
1928	7	290
1932	7	35
1936	7	328
1948	8	385
1952	8	518
1956	8	371
1960	5	610
1964	7	684
1968	7	781
1972	8	1058
1976	11	1247
1980	12	1152
1984	14	1562
1988	17	2186
1992	17	2708
1996	21	3523
2000	25	4069
2004	31	4412
2008	36	4749



OLYMPISMUS

Tabulka 2: Zařazení sportů žen do programu olympijských her (některé sporty v programu zůstávaly stále, jiné byly zařazeny jen občas)

1900	golf a tenis
1904	lukostřelba
1908	krasobruslení
1912	plavání
1924	šerm
1928	atletika, gymnastika
1936	lyžování
1948	kanoistika
1952	jezdectví
1960	rychlobruslení
1964	saně, volejbal
1976	basketbal, házená, veslování
1980	pozemní hokej
1984	cyklistika, moderní gymnastika, střelectví, synchronizované plavání
1988	jachtink, stolní tenis
1992	akrobatické lyžování, biatlon, rychlobruslení na krátké dráze, badminton, judo
1996	fotbal, plážový volejbal, softbal
1998	curling, lední hokej, snowboard
2000	moderní pětiboj, vzpírání, taekwondo, triatlon, vodní pólo
2002	boby, skeleton
2004	zápas

Daleko nepříznivější situace je v řídicích strukturách sportu na mezinárodní i národní úrovni, které zůstávají stále doménou mužů. Teprve v roce 1960 první státy (Austrálie, SSSR, USA) prezentovaly MOV potřebu zapojit ženy do rozhodovacích pozic ve sportu - bez úspěchu. Nicméně MOV se postupně vyslovil pro větší účast žen v řídicích orgánech národních olympijských výborů a mezinárodních sportovních federací a připustil i možnost volby žen za členy MOV.

Ke změně došlo až po nástupu Juana Antonia Samaranche do čela MOV v roce 1980. V následujícím roce 1981 byly zvoleny členy MOV první dvě ženy – Pirjo Häggmanová z Finska a Flor Isava-Fonsecová z Venezuely. V dalších letech je následovaly:

1982 Mary Alison Glen-Haigová z Velké Británie,
 1984 princezna Nora von Liechtenstein z Lichtenštejnska,
 1986 Anita DeFrantzová z USA,



OLYMPISMUS

1988 princezna Anna z Velké Británie,
 1990 Carol Anne Letherenová z Kanady,
 1995 Věra Čáslavská z České republiky atd.

V současnosti má MOV mezi svými 107 členy 16 žen, z 22 čestných členů jsou 3 ženy, výkonný výbor MOV je reprezentován 14ti muži a jednou ženou.

Na XII. olympijském kongresu v Paříži v létě roku 1994 byla jedním z hlavních témat diskuse o zapojení žen do olympijského programu. Kongres přijal rezoluci o nezbytnosti zvýraznění role žen ve sportovním managementu na všech národních i mezinárodních úrovních. V roce 1996 Juan Antonio Samaranch přednesl výkonnému výboru MOV svou vizi zapojit větší počet žen do rozhodovací činnosti ve sportovních svazech na národní úrovni. Na olympijských hrách 1996 v Atlantě MOV doporučil všem národním olympijským výborům, aby do konce roku 2000 činil minimální počet žen zastoupených v řídicích funkcích 10%. Do roku 2005 by počet žen ve vedení sportovních organizací zastoupených v národním olympijském výboru každé členské země MOV měl činit dokonce 20%.

Ke zlomu došlo i v samotném MOV. V roce 1998 se jeho víceprezidentkou stala první žena – Anita DeFrantzová z USA, která se v roce 2001 jako historicky první žena ucházela o místo prezidentky MOV.

S cílem podporovat rovnoprávné zapojení žen do sportovní činnosti na všech úrovních a ve všech funkcích byla na Evropské sportovní konferenci v roce 1989 ustavena pracovní skupina Žena a sport (EWS). Pokouší se koordinovat spolupráci s evropskými sportovními organizacemi – např. Evropskou unií, ENGSO, pracovní skupinou Žena a sport MOV a dalšími, vytvořila síť kontaktních osob ve všech evropských zemích. Pomáhá organizovat národní semináře zabývající se postavením žen ve sportu, šíří potřebné informace do národních státních i nestátních organizací, průběžně sleduje zapojení žen do sportovních aktivit a funkcí v jednotlivých zemích, vypracovává strategie pro uplatnění žen v národní i mezinárodní sportovní diplomacii.

EWS pořádá evropské konference Žena a sport (1994 Brighton, 1996 Stockholm, 1998 Atény, 2000 Helsinky, 2002 Berlín, 2004 Paříž). V roce 1996 se uskutečnilo první jednání s Výborem pro rozvoj sportu Rady Evropy (CDDS), jeho výsledkem bylo mj. vydání informačního bulletinu Sportovní struktury v Evropě, zařazení článku o rovnoprávnosti žen ve sportu do Evropské charty o sportu. V roce 1996 se uskutečnilo i první jednání EWS s ENGSO - Evropské nevládní sportovní organizace, obě organizace se dohodly na společném postupu při prosazování mezinárodního programu rovnoprávnosti žen ve sportu.

V květnu 1994 se v Brightonu (Anglie) konala první mezinárodní konference Žena a sport. Konferenci organizovala Sportovní rada Británie za podpory Mezinárodního olympijského výboru. Zúčastnilo se jí 280 delegátů z 82 zemí (včetně České



OLYMPISMUS

republiky), kteří reprezentovali jak státní instituce jednotlivých zemí, tak národní olympijské výbory a sportovní organizace. Konkrétním výsledkem konference bylo schválení jednotné mezinárodní strategie hnutí Žena a sport, které bylo po skončení konference předloženo všemi delegáty jednotlivým národním vládním i nevládním organizacím s žádostí o podporu tohoto celosvětového hnutí. Přijatá deklarace (Brighton Declaration) vytýčila následující cíle:

- zajistit všem ženám možnost bezpečné účasti ve sportovních aktivitách s respektováním individuality žen,
- zvýšit účast žen ve sportu na všech úrovních a ve všech možných funkcích,
- podpořit vliv žen na rozvoj sportu, využít jejich znalostí a zkušeností,
- podpořit uznání vlivu žen na rozvoj veřejného života a zdravého životního stylu jednotlivých národů.

Podle statistik pracovní skupiny Žena a sport MOV přijalo Brightonskou deklaraci již více než 250 národních státních i nestátních sportovních organizací.

V roce 1996 byla ustavena pracovní skupinu Žena a sport MOV, která připravuje v oblasti sportu mezinárodní program pro celosvětové hnutí žena a sport. Její činnost se převážně orientuje na oblast vzdělávacích programů, seminářů, spolupráce s mezinárodními federacemi a národními olympijskými výbory. Její program požaduje, např.:

1. Nutnost zvýšit počet žen ve funkcích v národních olympijských výborech.
2. Zajistit stejný počet sportovních disciplín pro muže i ženy na olympijských hrách.
3. Vytvořit v národních olympijských výborech podmínky pro činnost pracovních skupin a komisí Žena a sport.
4. Pořádat na všech pěti kontinentech každoročně semináře v oblasti sportovního managementu pro ženy.
5. Společně s komisí olympijské solidarity dokončit mezinárodní projekt na podporu vrcholového sportu žen, podporu žen-trenérů a žen-sportovních managerů.
6. Podporovat sportovní aktivity žen v islámských zemích.
7. Založit sekci Žena a sport v Olympijském muzeu.
8. Spolupracovat s Olympijskou akademií na přípravě materiálů pro vzdělání žen v oblasti sportu.
9. Organizovat světové konference Žena a sport (poprvé se uskutečnila v roce 1996 v Lausanne).



OLYMPISMUS

10. Doporučit Olympijskému studijnímu centru zabývat se výzkumem role žen ve sportu.

Jakékoliv změny v již existujících organizacích jsou vždy obtížné, většinou i pomalé a závislé na „moci“. Proto také další dokumenty apelují na rozšíření možností žen zapojit se do činnosti ve všech oblastech sportu. Jedná se o dokumenty z Evropských konferencí Žena a sport ve Stockholmu (1996), Aténách (1998), Helsinkách (2000), Berlíně (2002) a dokumenty přijaté delegáty světových konferencí Žena a sport (např. Windhoek – Namibie 1998, Montréal - Kanada 2002, Marrakech – Maroko 2004).

Na 5. Evropské konferenci Žena a sport v Berlíně (2002) delegáti ze 36 zemí (evropských i mimoevropských), zástupci vládních i nevládních institucí, národních i mezinárodních sportovních federací, vzdělávacích i výzkumných institucí jednali o otázkách řídicích pozic ve sportu. Podle přijatého Memoranda je třeba k vytvoření podmínek pro integraci žen společného úsilí mužů i žen. Je však zároveň nutné inovovat přístupy k odstranění současné nerovnováhy zastoupení mužů a žen na rozhodovacích postech všech úrovní, od regionální, přes národní až k mezinárodní. Konference doporučila projednat a přijmout principy zrovnoprávnění mužů a žen pro činnost všech sportovních organizací na národní úrovni:

- Řídící sportovní organizace na nejvyšší národní úrovni by měly být příkladem a modelem pro regionální organizace v dodržování principů rovnoprávného postavení žen a mužů v řídicích funkcích svých organizací.
- Sportovní organizace na vládní i nevládní úrovni by měly podporovat sledování a zajistit statistiky účasti mužů a žen na sportovních aktivitách a využít výsledky takových sledování ke zvyšování účinnosti své práce v oblasti zajišťování rovných příležitostí mužů a žen.
- Národní sportovní organizace by měly vypracovat zásady a principy své činnosti v oblasti zajištění rovných příležitostí pro ženy i muže.
- Je třeba plánovat kroky směřující ke zrovnoprávnění mužů a žen, umožnit předvídat důsledky takové činnosti, eventuálně provádět potřebné úpravy této strategie.
- Je třeba prozíravě zaujímat postoje k úsilí o revizi a vývoj rovnoprávných příležitostí žen a mužů tak, aby byly odhalovány i skrývané předsudky vyplývající z rozdílnosti žen a mužů a aby bylo možné těmto předsudkům čelit.
- Otázky rovnoprávného postavení žen a mužů by měly být uplatněny a zohledněny ve všech výročních a hodnotících zprávách a procedurálních záležitostech všech vládních i nevládních sportovních organizací na národní úrovni.
- Ve významných řídicích a rozhodovacích komisích (včetně těch, které jsou odpovědné za přidělování finančních prostředků ve sportu) je třeba uplatnit a požadovat princip rovného zastoupení žen i mužů.
- Při tvorbě rozpočtu a při rozdělování financí ve sportovních organizacích je třeba zajistit rovnováhu mezi příspěvky pro sport mužů i žen.



OLYMPISMUS

V důsledku uvedených a dalších aktivit byl v posledním období zaznamenán nárůst v účasti dívek a žen ve sportu, avšak tento trend se zatím málo odrazil na vývoji vedoucího postavení žen ve sportu. Za posledních deset let mají ženy větší vliv v mnoha národních i mezinárodních sportovních organizacích, avšak většinou těmto organizacím předsedají muži. Nedostatek žen v rozhodovacích orgánech ve sportu se týká dokonce i sportů, ve kterých dominují sportovkyně - ženy.

Pro řídicí orgány ve sportu je také typické, že čím vyšší je úroveň v hierarchii sportovní organizace, tím menší je zastoupení žen. Ani MOV nesplňuje 10% minimum, které sám před časem stanovil.

V současnosti dosáhlo deseti procentního minimálního zastoupení žen 66% národních olympijských výborů a 43% mezinárodních federací. Mezi jednotlivými zeměmi jsou výrazné rozdíly v počtu zastoupených žen. Norsko a Švédsko mají ve výkonných výborech kolem 45% žen.

Dne 5. června 2003 přijal Evropský Parlament Rezoluci o ženách a sportu, v níž se mimo jiné uvádí, že účast žen při přijímání rozhodnutí ve sportu čelí stejným překážkám jako v politické a ekonomické sféře a že pozitivní diskriminace je nutná. Rezoluce vyzývá členské státy a regulační orgány, aby uznaly a dotovaly sportovní asociace a orgány pod podmínkou přijetí statutárních opatření zajišťujících rovnocennou reprezentaci žen a mužů na všech úrovních a na všech rozhodovacích pozicích. Doporučení se zaměřují na nezbytnost vyváženosti žen a mužů ve všech rozhodovacích procesech jak v oblastech veřejných, tak soukromých. Menší reprezentace žen na rozhodovacích místech znamená ztrátu pro společnost jako celek, a může zabránit prosazení zájmů a potřeb jedné společenské skupiny tím, že se bude věnovat společnosti jako celku. Naopak vyvážená účast žen a mužů v rozhodovacím procesu umožní realizaci nových nápadů, prostor pro nové hodnoty a chování, které povede k větší spravedlnosti a rovnosti ve světě jak pro ženy, tak pro muže.

Zastoupení žen ve sportu v České republice (podle aktuální statistiky členské základny Českého svazu tělesné výchovy) charakterizuje skutečnost, že jen několik málo sportovních svazů vykazuje vyšší počet registrovaných žen než mužů. Jedná se o sporty označované často jako ženské – gymnastika, krasobruslení, aerobik, jóga, ale i jezdectví. Plavecké sporty, vodní lyžování, volejbal, softbal a korfbal se rovnému počtu registrovaných žen a mužů blíží. Všechny ostatní sportovní disciplíny registrují vyšší počet mužů. Důležitá je ale informace, že i v tradičně typicky vnímaných mužských sportech jsou zastoupeny ženy (box, boby, americký fotbal). Vysoký počet žen je registrován i v golfové federaci.

Český olympijský výbor se ve své činnosti pokouší k řešení sportu žen přispět. V roce 1996 vyslal zástupce na výše zmiňovanou klíčovou konferenci v Brightonu a přihlásil se k jejím výsledkům. Koncem roku 1996 byla ustavena Komise sportu žen ČOV,



OLYMPISMUS

kteřá postupně začala rozvíjet svoji aktivitu s cílem: v duchu závěrů Brightonské konference, programu MOV a ENGSO připravit a zahájit výchovně vzdělávací činnost v podmínkách České republiky. Komise dlouhodobě sleduje a prosazuje jako hlavní cíl „zajistit všem ženám možnost účasti ve sportovních aktivitách s respektováním individuality žen, zvýšit účast žen ve sportu na všech úrovních i funkcích, podpořit vliv žen na rozvoj sportu“. Komise trvale sleduje data o účasti žen na sportovních a řídicích aktivitách jednotlivých sportovních svazů.

K této problematice se podařilo svolat několik samostatných diskusí a seminářů (i mezinárodních – např. Ženy v řídicích strukturách sportu v evropských zemích a v České republice, říjen 2003). Komise iniciovala tematická jednání i při jiných příležitostech (např. pravidelně v rámci odborných setkání učitelů tělesné výchovy Tělo Praha a Olomouc, tělesná výchova na vysokých školách, zasedání EOJ). V roce 2003 byla vytvořena širší síť spolupracovníků komise včetně zástupců krajů. Ve prospěch vlastní činnosti, ale i k prezentaci otázek českých žen ve sportu v zahraničí, využívá komise čilé zahraniční styky, její členky aktivně vystupují na světových i zahraničních konferencích.

Komise rozvíjí i vlastní výzkumnou činnost. Ve spolupráci s Českým svazem tělesné výchovy provedla v období let 2001 – 2004 výzkumný projekt zaměřený na zjištění současné role a uplatnění žen a ženského formativního prvku v řídicích a rozhodovacích činnostech ve sportu a sportovních organizacích ČR včetně oblasti tělovýchovného školství. Výzkum přinesl množství informací o vztazích mezi odlišným pohlavím a vědomím vztahových souvislostí na poli sportovních aktivit v České republice.

Práce komise sportu žen ČOV ukazuje, že stanoviska žen ke sportu lze formulovat zasvěceně a kultivovaně. ČOV nechápe téma sportu žen jako uměle vytvářený a násilně prosazovaný problém, ale jako žádoucí tendenci vidět a řešit věci po svém, demokraticky a s plnou podporou, nikoliv s nálepkou naivity nebo shovívavého přezírání speciální otázky sportu jako součásti moderního olympismu.

Ve snaze podpořit sport žen ČOV od roku 2008 uděluje ocenění Trenérka a cvičitelka roku. Připojil se tak k aktivitám Evropského parlamentu a inicioval výzvu k ocenění (a to na všech úrovních vyhlášených anket sportovců a trenérů roku) úspěšných trenérek a cvičitelek, které aktivně působí ve sportu. Je potěšitelné, že řada organizací zařadila tuto kategorii do svých aktivit v klubu, obci, okresu či kraji. Některé svazy kategorii „trenérka – cvičitelka roku“ vyhlásily vedle tradiční ankety „trenér roku“, nebo věnovaly pozornost vyrovnanému zastoupení žen a mužů v nominacích ankety „trenér roku“. Na jaře 2008 a 2009 se v prostorách Mramorového sálu Tyršova domu v Praze uskutečnilo slavnostní setkání úspěšných trenérek a cvičitelek s představiteli ČOV, ČSTV i dalších střešních sportovních organizací, bylo předáno několik desítek ocenění ženám, osobnostem sportu, nominovaných většinou ze sportovních svazů, regionálních a krajských sdružení ČSTV, ČOS a ČASPV.



OLYMPISMUS

(Autoři: Naďa KNORRE, František KOLÁŘ, Josef DOVALIL, využito publikace DOVALIL, J. a kol. Olympismus. Praha: Olympia, 2004)